

Interieur de Kilbershoeve uit Meeuwen (18de-19de eeuw)

Het interieur van de Kilbershoeve verwijst naar het begin van de 20ste eeuw met een sterke referentie aan de toestand van de laatste bewoners, de familie Hoydonckx, omstreeks 1945. Vooreerst is er de notariële akte van 1876 waarin de boedelbeschrijving van de Kilbershoeve is opgenomen. Vervolgens zijn er de belangrijke tekeningen van K. Wellens uit 1919 en 1924 waarop een gedeelte van het interieur van het ‘huis’ is te zien. Tenslotte kon deze hoeve met een substantieel gedeelte van de huisraad worden overgebracht. De handgeschreven inventaris van J. Weyns bevat zowel het meubilair als het landbouwalaam van deze hoeve evenals hun plaats in de hoeve die hij op een geschetst grondplan aanduidde¹.

De relatie tussen het woon- en stalgedeelte is bijzonder. Tussen beide delen bevindt zich een gang die het huis van de koeienstal afscheidt. Door deze gang draait de draaipaal of kraan met de koeienketel heen tot bij de voederluiken van de dieren. Om dit mogelijk te maken, werd een smalle opening in de linker wand van de gang gelaten. Deze opening kan eventueel met een luik worden gesloten. In de koeienketel werd een ‘soep’ gemaakt van gehakte ruwe voeders. Deze hing voortdurend in de haard te pruttelen om toe te laten het stalvee tot drie maal per dag te voederen². Achteraan in de gang staat een buikige houten boterstande of stampkarn³. De boterstande was het primitiefste botervat. Het ontstond in het laatste kwart van de 17de eeuw. Met een staf, voorzien van een kruis of een doorboorde schijf, werd in de melk gestoten tot het melkvet tot boter samen klitte. De belangrijkste boterstande was de buikige, houten stande die naar boven toe vernauwde. Midden in het houten ronden deksel is een gat waardoor de stamper steekt. De buikige boterstande komt sedert de 18de eeuw vooral in de Antwerpse en in de westelijke helft van de Limburgse Kempen voor. Boter maken met een boterstande was zwaar werk dat zelfs op een kleine boerderij drie maal per week geschiedde. Telkens diende de boerin drie uren te stoten en was bijgevolg monotoon en zwaar werk. Het is bijgevolg niet te verwonderen dat manieren werden gezocht om dit werk te verlichten (Zie Oevel en Heist).

De wooninrichting zelf weerspiegelt een typisch Kempens boereninterieur uit het midden van de 19de eeuw. Het ‘huis’ wordt gedomineerd door de haard. De vloer bestaat uit grote veldkeien. Deze is een reconstructie van de oorspronkelijke toestand naar een tekening die K. Wellens circa 1919 maakte⁴. Aan de draaipaal hangt een koeienketel. Links van de haard bevindt zich een alkoof. Boven de haard werden oorspronkelijk borden gezet. Een boerentafel met een eiken bank en stoelen in beukenhout, een hoekkastje en een schotelrek maken de inrichting compleet. Het hoekschapraai deed dienst als provisiekast⁵. Dit schotelrek was oorspronkelijk volledig gevuld met tinnen borden⁶.

In de goede kamer bestond de vloer uit een mozaïek van kleine keitjes, afkomstig uit een afgebroken hoeve te Houthalen Laak⁷. Opvallend is de Leuvense stoof of de plattebuiskachel

¹ Zie de handgeschreven inventaris van J. Weyns d.d. 21.05.58.

² Leen VAN MOLLE, 2000: 145.

³ B.58.684. Vgl. LINDEMANS, II, 385; J. WEYNS, 1974, 913 sqq.; J. DELCOUR, 1999, 12 sqq.

⁴ K. WELLENS, Kilbershoeve. Binnenzicht “huis”, 1919. Vgl. met Alkoof, draaiboom en tin, 1924.

⁵ B.58.732. Vgl. J. WEYNS, 1974, 225.

⁶ K. WELLENS, tekening van 1924.

⁷ J. WEYNS, 1967², 52.

die in het begin van de 20ste eeuw kan worden gedateerd⁸. Vermoedelijk is dit soort kachels in Leuven ontstaan, doch ook te Mechelen zijn kachels van dit model bekend. Vanaf de 18de eeuw worden kachels in de boedellijsten vermeld. Zij werden meer algemeen in de loop van de 19de eeuw en betekenden zo een belangrijke verbetering van het wooncomfort. Immers, de open schouw, waardoor zo veel warmte verloren ging, kon dankzij de ingebruikname van dergelijke kachels worden gedicht. Bovendien was de Leuvense stoof veel handiger dan het open vuur voor de bereiding en het warm houden van voedsel. Kamer en huis werden gescheiden door een alkoof. Tegen de westelijke muur bevonden zich nog twee alkoven met een klerenbergplaats tussenin, die dankzij de uitbreiding op het einde van de 19de eeuw konden worden ingebouwd. Een alkoof is een ingebouwde gesloten bedstee en staat tegenover de bedsteekast⁹. De ideale plaats voor het inbouwen van de alkoof is naast de haard. Hier was het immers droog en warm. In de alkoven lagen het bedlinnen en de beddenzakken die werden gevuld met gesneden stro of ook kaf, soms ook pluimen. Een alkoof is een ingebouwde gesloten bedstee en staat tegenover de bedsteekast. Alkoven werden zowel door twee houten 'kastdeuren' als door een gordijn afgesloten. Dit verhoogde de warmte (geen tocht) en zorgde tegelijk voor privacy. Tegen de noordelijke muur stond een kleerkast¹⁰ in wit hout, tegen de zuidelijke muur een ladenkast.

In het achterste slaapkamertje bestaat de vloer uit een afwisseling van rode plaveien en witte keitjes. Het gaat hier om een nabootsing van een vloer in het paanhuis te Eksel¹¹. Noordelijk van het 'huis' bevond zich de weefkamer met het weefgetouw. Hier vond men vaak ook een vlashamer, vlashekels, een haspelmolen, houten spoelen, vlas en garen terug¹².

Verder meubilair:

- De secretaire, hier in eikenhout en in een eenvoudige effen uitvoering¹³, is ontstaan uit de ladenkist.. Zij zijn zeldzaam in de boerderijen.
- Paneelkist in eikenhout diende vooral om de beste kleren in te bewaren.
- De toiletstoel zonder armleuning of rugleuning¹⁴ in de vorm van een laag vierkant kastje was vooral tijdens de winter geen overbodige luxe.
- Kinderstoeltje met lade en overtrokken zitsel¹⁵ is een armstoeltje op hoge poten waarvan de zitting is voorzien van een opening voor het potje. Het kan aan de voorzijde worden gesloten. Er is geen voetsteun aanwezig.

⁸ B.56.1185, afkomstig van de winning "Steendik" te Ordingen. Vgl. J. WEYNS, 1967², 7; J. WEYNS, 1974, 125-133.

⁹ J. WEYNS, 1974, 344 sqq.

¹⁰ B.58.721

¹¹ J. WEYNS, 1967², 52.

¹² J. WEYNS, 1974, 1274.

¹³ B.58.742. J. WEYNS, 1974: 278.

¹⁴ B.57.279. Vgl. J. WEYNS, 1974, 1038-1040.

¹⁵ B.59.621; J. WEYNS, 1974, 388.